

Cecilia Davidsson
Höga berg, djupa dalar

Noveller · Albert Bonniers Förlag

Höga berg, djupa dalar

Vi kör in i Grimsdalen, efter att ha betalat sjuttio norska kronor i bompeng i en låda vid vägen, och när landskapet öppnar sig hör jag något från baksätet, Nils dova röst. Han har inte sagt något sedan vi satte oss i bilen på morgonen. Jag vänder mig om: han har en kudde inkilad mellan kinden och bilrutan – min kudde, som nu har blöta fläckar av saliv.

»Vad sa du?« säger jag.

»Jag sa vart ska vi«, säger Nils.

»Jag vet inte riktigt, men det ska vara fint här«, säger jag.

Den smala vägen är delvis gräsbevuxen och följer älven som slingrar sig genom dalen. Får och getter strövar fritt vid vägkanten eller mitt på vägen rakt framför ögonen på oss, och längre upp i sluttningen går brunvita och svartvita kor med mularna i marken. Jag säger åt barnen att titta. De har ju sett får och kor förr, men inte så här, som för hundra år sedan.

»Men titta då«, säger jag och pekar på säterhusen och fähusen som ligger i små grupper, en del har till och med gräs på taket – och blommor! – men de två mindre bar-

nen har redan återgått till spelandet. Jag säger åt dem att stänga av ljudet och får till svar att det inte går så länge man är mitt uppe i en bana.

Längre fram går en bro över älven och vid brofästet ligger en enkel campingplats där två husvagnar står uppställda. En liten flock helsvarta får och deras halv vuxna lamm kretsar runt en toalettbyggnad.

»Åh, kan vi inte stanna här«, säger jag och lägger handen på Helges lår.

»Visst«, säger han, svänger av och kör ända fram till älvkanten.

Bron är bågformad och står på stenblock, den är vacker som i en saga – sagan om de tre bockarna Bruse. Nils öppnar bildörren och går direkt till älven, ner på knä, han måste böja sig djupt för att nå vattnet, och i denna hängande ställning blottas en stor yta av huden mellan kalsonglinningen och tröjan. Nils dricker ur handen av det iskalla vattnet, flera gånger.

»Fan vad törstig då«, säger jag.

»Ditt språk!« säger Helge.

Nils har problem med att komma upp i sittande ställning.

»Kämpa då«, säger Helge.

Jag går fram till Nils och ger honom ett handtag. Jag vet vad hans pappa tänker om sådana saker, att det är fel metod. Jag undrar hur gammal pojken måste bli för att jag ska få hjälpa honom utan att det ska kallas björntjänst eller curling. Nils drar blixtnabbt upp jeansen. De hasar omedelbart ner en bit igen.

»Ska vi stanna här?« säger han.

»Jag vet inte. En stund i alla fall«, säger jag.

Han pekar mot bergen och säger att han vill gå upp dit. Han låter inte särskilt bestämd, men det är ändå ett slags viljetrytning.

»Själv?« säger jag.

»Ja, vadå?« säger han och flackar med blicken. Jag vet inte om det är inbillning, men jag tycker att den på senare tid har fått allt svårare att få fäste på mig.

»Inget«, säger jag och går till bilen och öppnar luckan till bagaget och letar fram en mössa.

När jag kommer tillbaka står Helge med handen på Nils axel. Det syns tydligt att han inte vill ha något där, på axeln.

»Är du medveten om det?« säger hans pappa.

»Visst«, säger Nils.

»Det blåser nog där uppe«, säger jag och sträcker fram mössan. Han tar den, stoppar den i jackfickan.

»Det är på riktigt«, säger jag sedan.

»Eeh?« säger Nils och skjuter fram huvudet och nu tittar han verkligen på mig, som vore jag inte riktigt klok.

»Har du mobilen?« frågar jag.

»Ingen täckning«, säger han.

»Nej, men ändå«, säger jag.

Han vänder sig om och börjar gå mot bron, händerna i jackfickorna. Tar sikte mot närmaste bergstopp. Bakom den finns högre fjäll, de syns bara inte nerifrån dalen. Det ligger en fläck med snö däruppe på kanten. Han har inte sagt rakt ut att han vill känna på snön, men jag vet att det är det han vill. Sommarsnö, julisnö. Jag ropar efter honom att han ska ta en av stigarna, det finns flera som leder hela vägen upp, det finns skyltar och enkla kartor i en liten trälåda, men han gillar inte sådant. Det

tillrättalagda, ordnade. Han vet förstås ingenting; under andra omständigheter skulle en sådan naiv inställning kunna innebära döden, men nu ska han inte särskilt långt, det är sommar och klart väder och han kommer hela tiden – utom möjligtvis inne i skogen – att kunna se älven och campingen. Men han borde haft andra skor på sig, riktiga vandringskor som tål väta.

»Hej då!« ropar jag.

Han vänder sig inte om och ropar tillbaka, slår bara ut lite med högerarmen. Det ser ut som om han inte kan bestämma sig om han ska springa eller gå. Det blir något mitt emellan. Jag vet att han håller igen, att han skulle vilja springa för glatta livet, som hans småsyskon gör. Ovanför skogen tar kalfjället vid. Jag tar ett djupt andetag. Ja, skogen är på riktigt, vidderna och bergen är på riktigt. Skönheten i dalen är på riktigt, allt är på riktigt även om det ser lika överkligt ut som de undersköna arkaiska landskapen i något av hans många strategispel.

Jag går ut på bron, lutar mig över räcket som liksom stolparna ser ut att vara snidade för hand. Vattnet porlar under mig. Man ser hur otroligt rent det är. Jag går över till andra sidan och följer en av stigarna i ungefär hundra meter för att komma högre upp. Nils syns inte till. Man hinner rätt långt på en kvart. Skogen är större än vad den ser ut att vara när man befinner sig nere vid bilen. Jag fotograferar dalgången, sedan går jag tillbaka. Nere vid älven får jag syn på en torr komocka där det sticker upp en liten svamp i mitten. Jag lägger mig på mage i gräset och börjar fotografera. Barnen kommer springande. Jag upptäcker att marken är full av torra komockor ur vilka det sticker upp en eller två tunna, skröpliga svampar.

Barnen ropar på sin pappa, de vill visa honom den roliga koskiten. Helge tar ett par bilder med sin kamera, utan att lägga sig ner. Jag säger att jag skulle vilja göra ett avsteg från planerna och stanna i Grimsdalen över natten. Helge får något ivrigt i blicken. Ett visst mått av spontanitet ingår i hans bild av den perfekta semestern.

Jag går till bilen och börjar rigga ett av spritköken för att göra kaffe. Helge tar ner campingmöblerna från takboxen. Jag plockar fram tre plastglas och två plastmuggar, ett paket juice, en påse bullar som jag lägger upp i en korg eftersom jag inte tycker om att äta direkt ur påsar. Jag tycker det ska vara fint även om man är ute och campar. Allt tar tid eftersom sakerna finns på olika ställen: i frysväskan, i lådan med husgeråd, i en av plastpåsar som tillkommit under resans gång eller i ryggsäcken inne i bilen.

Jag tänker att Nils kommer att vara rejält fikasugen när han kommer tillbaka.

Om han kommer tillbaka.

En idiotisk tanke. Men jag måste bara tänka den, som en besvärjelse. Det är mer rimligt att tänka att han på något obegripligt vis ändå går vilse och vi måste börja leta efter honom och i värsta fall tillkalla hjälp. Hans lokalsinne är inte det bästa. Men hur dåligt kan det vara?

Jag håller kaffepulver i pressobryggaren, mäter upp med ögonen. När vattnet kokar håller jag det över kaffet och sätter på locket och låter allt dra i fyra minuter innan jag pressar ner filtret. Skyndar mig sedan att hälla över kaffet på termos. Solen har gått i moln och temperaturen har sjunkit. Jag avskyr ljummet kaffe. Jag håller juice i plastglaset och ropar på barnen.

Nils är en drömmare, ingen scout. Jag vet inte om det är oroande. Det är i alla fall inget jag kan göra något åt. Jag kan inte hindra honom från att halvspringa vid sidan av utstakade stigar.

»Han har alldeles för lite kläder på sig«, säger Helge.

»Jaja«, säger jag.

»Vadå *jaja*?«

»Jag menar att jag gjorde så gott jag kunde. Vad gjorde du?«

»Jag sa åt honom att ta på sig understället men jag tror inte att han gjorde det, jag tror att han bara gjorde sken av att ha gjort det.«

»Han stoppade mössan i fickan, det såg jag med egna ögon. Om han inte tar på sig den får han faktiskt skylla sig själv.«

»Ja, jag tror att han behöver frysa för att få vissa insikter.«

»Som?«

»Som att man behöver tänka efter före. Och lyssna på sina föräldrar.«

»Inga tonåringar lyssnar på sina föräldrar. Om jag hade lyssnat på mina ...«

»Jaja.«

»Vadå *jaja*?«

»Vi är på semester.«

»Och?«

»Vad pratar ni om, mamma?«

Jag skakar på huvudet, tar barnens händer, hinner känna hur kalla de är innan de dras undan och griper efter bullarna. Jag värmer mina egna händer runt kaffekoppen. Kaffet blev precis lagom starkt. Ett öga på ungarna, ett

öga på bergen. Han kommer inte att gå vilse. Det som faktiskt kan hända är att han snubblar över en sten eller en rot och bryter foten. Blir liggande. Inte långvarigt, det finns folk i rörelse, fast på lederna. Han kan ropa på hjälp. Han tycker inte om att göra väsen av sig, men till slut måste han ju ropa.

Barnen lämnar sina bullar halvätna och börjar smyga på en ensam färtacka som närmat sig bilen. Tackan är märkt med orangea plastbrickor i bägge öronen. Bråkande drar den sig undan, ungarna bräker tillbaka, Helge och jag hyssjar vilket får det stackars fåret att sprätta i väg som gällde det livet.

Jag går och hämtar fickpluntan från ryggsäcken, håller upp en skvätt i kaffekoppen.

»Är det inte lite för tidigt på dan för det där«, säger Helge och håller fram sin kopp. Jag ger honom några droppar. Sedan stoppar jag tillbaka Nils bulle i plastpåsen så att den inte ska ligga och bli torr. Vi dricker vårt kaffe. Sedan hjälps vi åt med att lyfta ner tältet från takboxen. Det är en tältkåta med plats för sju personer och en kamin, om man nu vill ha en kamin. Helge har redan sett ut en plats, som vi rensar från småstenar och fårskit innan vi sätter i gång. Jag tar tiden. Sju minuter – en minut längre än i går, trots att jag fick intrycket att vi var snabbare den här gången. Vi har ännu inte kommit ner i de fem minuter som tältets tillverkare hävdar att det ska ta att resa tältet.

Jag kryper in genom öppningen och tar emot sovsäckar och liggunderlag och väskor som Helge kastar in. Jag vecklar ut liggunderlagen och börjar blåsa upp dem. Jag skulle behöva dubbla underlag, både på höjden och på bredden. Varje natt har jag vaknat med en känsla av att

ligga på en smal bräda omgiven av vatten. Jag är en drömmare, ingen scout. Det var Helge som köpte tältet och såg till att vi tog med oss ett värmeelement så att vi slipper frysa om nätterna. Jag skrattade åt det där elementet. Sa att det var fusk. Jag visste inte vad jag talade om. Nu vet jag bättre. Jag vet till exempel att det kommer att bli en kall natt eftersom vi inte har tillgång till ström i dalen, men inte så kall att vi fryser ihjäl eller något sådant. Det gäller bara att se till att inga kroppsdelar hamnar utanför sovsäcken.

När jag kryper ut ur tältet ser jag en rörelse uppe vid skogskanten: två personer är på väg ner, ingen av dem har svart jacka. Den där svarta, tunna jackan. Han kunde ju inte gärna ha packat ner vinterjackan. Det är mitt i juli. Längre österut, mot Oslo till, är det lika varmt som i Sverige, upp emot trettio grader.

Jag har aldrig hört honom skrika på allvar av smärta, men jag kan föreställa mig på ett ungefär hur ett sådant skrik skulle låta. Jag kan höra det inom mig: ett gällt och svajigt läte, hans röst har alltid varit tunn. Ett skrik i dödsångest är förstås en annan sak.

Jag går ut och ställer mig på bron och fotograferar ungefär samma vyer som förut, fast med det ökensandfärgade tältet som ny rekvisita. Nils kommer att bli mycket nöjd över att vi stannar i dalen över natten, utan tillgång till elektricitet och rinnande vatten. Han kommer att frysa, men det vet han inte än. Jag börjar gå längs med älven. Efter en stund faller jag upp luvan på jackan och drar åt snörena för att stänga ute blåsten som tilltagit i styrka. Jag tittar på klockan, jag tittar på bergen. En lång stund försöker jag låta bli att titta på klockan och på ber-

gen. Jag ökar på takten för att inte börja frysa. Jag möter en hel flock med kor, säkert tjugo stycken. De lyfter upp sina huvuden och tittar på mig. Jag klappar i händerna och då drar de sig undan, uppför sluttningen. Jag skulle inte ha något emot att ta hand om djur – stora djur. Jag tror att det passar mig. Vara ute så här i naturen, ensam människa bland djur.

När solen försvinner bakom bergen ändrar landskapet och allt annat karaktär. Det är inte roligt längre, det är bara kallt. Jag vänder och går tillbaka. Jag är gråtfärdig, det beror till stor del på hunger. Längre har jag bilen och tältet i blickfånget. Ingen Helge, inga barn. Först när jag kommit över bron ser jag ett par jeansklädda ben som sticker fram bakom bilen. Någon sitter där, i skydd för vinden. Jag skyndar på stegen. Självklart är det Nils. Oskadd. Inget har hänt, mer än att han har kommit tillbaka efter en kort vandring i bergen. Jag bestämmer mig för att försöka hålla inne med alla slags känslor.

»Hur gick det?«

»Bra«, säger han. Han har bullsmulor på jackan. Fryser så att axlarna skakar. Det gör ont i mig av att se honom frysa.

»Jag såg dig inte.«

»Nähä.«

»Fryser du?«

Han svarar med att gräva längre ner med händerna i jackfickorna. Han har en reva i ena byxbenet, den kan vara gammal.

»Var det fint däruppe?«

Han nickar, drar in snor i näsan.

»Hungrig?«

»Så där.«

»Var är dom andra?«

»Dom letar efter dig.«

»Mig?«

Han nickar, snörvlar igen. Säkert blir han förkyld efter det här, tänker jag och går in i tältet och hämtar en filt, lägger den över hans axlar. Han lutar sig framåt, som för att undkomma filten. Jag kryper in i tältet igen och hämtar min sovsäck. Sedan flyttar jag fram en av stolarna till Nils, sätter mig. Jag drar ner dragkedjan på sovsäcken så att den blir som ett täcke, lägger den över benen. Genast blir det varmt under.

»Åh, vad skönt«, säger jag.

Sedan:

»Visst är det vackert här?«

Jag hoppas att Helge och småbarnen dröjer, för har vi någonsin suttit så här, min äldste son och jag, rakt upp och ner under himlen utan mobiltelefoner, teve eller skålar med något att stoppa i munnen?

»Var du uppe vid snön?«

Han nickar. Mer kommer det inte.

»Hur var den?«

»Annorlunda.«

Han vrider en aning på huvudet, sneglar mot marken. Det ligger något där, vid hans fötter, en genomskinlig plastpåse med vatten. Jag böjer mig framåt och snappar åt mig påsen, håller upp den. Ett par deciliter.

»Vad är det här?«

»Den hann smälta innan du kom.«